

במסגרת של
עט"ר מרן
הנשיא זצ"ל

רוממות העיון

הנאמן רב חיים חזקוני שליט"א

א) באי סדרה דכי תצא, בו נכתבה פרשת נשך, הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב; ובעת עסקינו בלימוד הישיבה בשמעתא דריבית - זה וזה גורם לידידים כותב הטורים, תולעת ולא איש, לקיים בעצמו לדאגה בלב איש ישיבה, ישיבה מדעתו לאחרים, סברת רבינו הגדול נ"ע, בהלכות ריבית, שהייתה נראית בעינינו פלא ומופת, וכדברים שאי אפשר להיאמר. אשיחה וירוח ל.

מעשה שהיה בין כותלי בית מדרשו של רבינו נ"ע, לפני למעלה מעשרים שנים. ביום אחד בשליח דקייטא אחר השיעור, צדה עיני את ידיד ה' הגאון רבי צבי יוסף שליט"א ראש ישיבות הר"ן, ניגש אל אברך אחד משומעי השיעור, מתלחש עמו קצרות, מניח בכפיו ציור מרשרשין, ומחווה באצבעו תנועת אזהרה חמורה, ונפטר ממנו לחיים ולשלום. לפי שיצר הסקרנות בער בקירבי, ולפי שחשתי בעצמי קרוב ממפיק אצל הלה, חשתי לברר אצלו על מה ועל מה נסובו הדברים.

לא יכחד ממני, פתח ואמר: ר' צבי שאלני על מראה פניי החיוורים ועל רושם גופי כמחוסר כח, ונמת לו שכבד עלי עיני את ידיד ה' הגאון רבי צבי יוסף שליט"א ראש ישיבות הר"ן, ניגש אל אברך אחד משומעי השיעור, מתלחש עמו קצרות, מניח בכפיו ציור מרשרשין, ומחווה באצבעו תנועת אזהרה חמורה, ונפטר ממנו לחיים ולשלום. לפי שיצר הסקרנות בער בקירבי, ולפי שחשתי בעצמי קרוב ממפיק אצל הלה, חשתי לברר אצלו על מה ועל מה נסובו הדברים.

לא יכחד ממני, פתח ואמר: ר' צבי שאלני על מראה פניי החיוורים ועל רושם גופי כמחוסר כח, ונמת לו שכבד עלי עיני את ידיד ה' הגאון רבי צבי יוסף שליט"א ראש ישיבות הר"ן, ניגש אל אברך אחד משומעי השיעור, מתלחש עמו קצרות, מניח בכפיו ציור מרשרשין, ומחווה באצבעו תנועת אזהרה חמורה, ונפטר ממנו לחיים ולשלום. לפי שיצר הסקרנות בער בקירבי, ולפי שחשתי בעצמי קרוב ממפיק אצל הלה, חשתי לברר אצלו על מה ועל מה נסובו הדברים.

ובאותה שעה נתכוננו מחשבותיי אודות פרשת צדקה שחזו עיניי, בעוצם מעלתי בזיו יופייה ובשגב שלימותה, והייתי מחרש משתאה, הנמצא כחצא... ולא אצתי לחשוב מחשבות אודות פרשת ריבית, איך חתם הדבר, כי ברור היה אצלי שלשחוק וגיוסם בעלמא אמר.

והשתחשתי אעמוד ואשנה פרק זה. לו יתואר ולו יצויר, חלילה וחלילה, דיארע כדבר הזה ברצינות גמורה ובאמת בתמימי, שלא בגיוסם ובשחוק, במאן דלא חליל תשאה, ולא חש לעיולי בפשיה לכלל מי שנכסיו דמוטטים, וכאילו כפר ביציאת מצרים ובא-לוקי ישראל ואינו חי לעת"ל בתחיית המתים, ועבד כחניי הזה, שאם לא ישתמש המקבל במעות לצורך מידע - והיו המעות הלוואה וריבית קצוצה בצידי, היכי נדיינהו דיניי להאי דינא.

ועלינו ליתן את הדעת לתלמא אנפי וגווי: א. אם נסע ההוא גברא, (ובמקור המעשה, ביודעי קאמינא דנסע אותו אברך ומשפחותו, והוא פי' ה' יסע, לאחר שאלת רב רבנן רבינו נ"ע מצד אחר, והוצאתה הנפלאה ואם נסע, ולא אתא לכלל הלוואה אפילו לנעושים).

ב. אם לא נסע, והוציא המעות. אלא הניחם כעכברא דשכיב על דינרי, והחזירם כמות שהם. והנה אם לא נסע, והוציא המעות, ואתא לכלל הלוואה, והשיב המעות והריבית, הרי עבר על 'צד אחד בריבית' דאסור (עיין ש"ך סימן קעב סק"ט). ואם נסע, ולא אתא לכלל הלוואה וריבית, איכא לעיונא בה אף מצד האיסור ד"לא תשימו" בשעת שימה (עיין ב"מ סבא), ואכמ"ל.

ואם לא נסע ולא הוציא המעות, לכאורה ודאי גם כן אתא לכלל הלוואה וריבית, ומה שלא הוציא המעות אינו מעלה ואינו מוריד, שכן מלוה להוצאה ניתנה ולא ברשות בעלים לחזרה היא. והא לכו מילתא דפשיטא לכאורה, מבואר מפורש בלשון השי"ך (רש סימן קעז): 'אפילו לא הוציא נמי אסור, דכיון דמלוה להוצאה ניתנה, מעת שבאו ליד כאלו הוציא דמי'. וזכ"ה ב"ט. ומקורם גם שניהם ביהא יוסף (ד"ה במה).

ג) הביטו נא וראו, הסכיתו ושמעו, מה נדהמתי לראות סברא שהיה נראית בעיניי מופרכת ממש, ודברים שלא ניתנו להיאמר, יוצאת היתה מפורש מפי גדולי, מורי קודש הקדשים נאון הגאונים, הלכה למעשה, [על פי שנים עדים, כאשר יבואו הדברים להלן תומי"].

כלפי מי הדברים אמורים, בפולמוס שהתפתח אודות מנהג הגמ"ח המפורסם מייסודו של מקורבו של רבינו נ"ע, שליט"א, אשר כל פעם ששאלים מהם מכשיר רפואי, צריך השואל לתת בערבונם שיק פקדון, והמה מצאים מפקידים השיק לחשובים, וכשמחזיר המכשיר מחזירים את כספו, [אלא אם כן נענה לרמיזהם כקרות בית הבד להניח כספו אצלם עולמית לשם צדקה ולשם שמים].

ולכאורה, כל תינוק ששנה מפי רבו משנת ריבית, ואפילו פחות מכלכל המולקל מן הים, יראה מיד כשן כאן ריבית, שכן כספו של השואל ניתן להוצאה אצל הגמ"ח, והיו הלוואה, ואילו המלוה משתכר אגר נטר בשאלת המכשיר הרפואי חנינם. [כך הוא לפי גדר הדברים, וגם אם הצדדים לא השכילו לפענח פשר מעשיהם, מה אכפ"ל].

אך ראו זה פלא, בספר שבות יצחק (פרק יא אות ד) להגר"י דרוז שליט"א בשם רבינו אור עולם נ"ע, כותב כי האי לישנא: גמ"ח כלים או מכשירים רפואיים הם, שולוקים ספק פקדון כמשכונן, אם ישתמשו בכסף הפקדון, נמצא שהיה ספק הלוואה שתמורתה ניתן ריבית בשימוש בכלל. אם הפקדון ניתן לחשבון הבנק של הגמ"ח והם מחזיקים את הכסף בבנק מבלי

ע. וחתני כבי הגר"ש בלוי שליט"א
ו. ראהו, נתקן בתקנון הגמ"ח שהג"ח
מקנה לשואל חלק במכשיר תמורת כספו, והמכשיר נכנס תחת תשפוחת הגמ"ח והשואל, ולעת חזרת המכשיר, אומרים הגמ"ח לשואל "גדו או איננו", או שיתקן את חלק הגמ"ח בתפוסת דמים, או יחזור ויסכר להם חלקו תמורת ערך הדמים שנתן, וכן ע"ה הגר"ש יוד שליט"א (ספר התשובות

סדר האלוותא חזון הפרז
כ' תמוז - אלון רא"ל
נביים רשע השנה - אלון רא"ל
ואין שנה - אלון רא"ל
יום הכיפורים - אין אלון
הגמ"ח - אין אלון
סוכות-חמ"ח חזון - אלון רא"ל
בראשית - אלון רא"ל

פרשת כי תצא תשפ"ה

רוממות

בסיועה דשמיא

גליון 480 שנה י'

גליון שבועי לבני התורה

ממוסרי
הפרשה

רוממות דפרשה

הנאמן רבי יוד גדול שטף שליט"א

בתרגום (להלן פסוק ו')
'לֹא תִתְּבָעוּן שְׁלֹמֹהן
וְטִבְהוֹן כָּל יוֹמִיכוֹן,
דְּאִפִּילוּ מִתְּגִירִין סָנָא נְטִיר בְּלָהוֹן עַד עֲלָמָא.'

והנה, גם בעם ישראל ישנם אנשים שאינם נוהגים במידת דרך ארץ, ואפילו במידה קיצונית, ומכל מקום אין הם נפסלים מלהיות בקהל ה'. ויש להבין מדוע לא נפסלים כמו עמון ומואב. והתשובה לכך היא שלמרות שאנשים אלו סיגלו לעצמם מידות מגונות, ובודאי צריכים לעקור אותם מעצמם, אך במהותם הם עדיין רחמנים וגומלי חסדים (יבמות עט,א). ואין זה דומה לעמון ומואב שאצלם המידות הרעות הם שורשיות ומוטבעות בעצם מהותם, באופן שאינם יכולים להתבטל.

ג) והנה, כתב הרמב"ם (איסו"ב פ"ב ה"י) 'אומות האלו כשיתגייר אחד מהן הרי הוא כישראל לכל דבר, אלא לענין ביאה בקהל'. כלומר, הם יכולים להתגייר, ורק אסורים להנשא לבת ישראל.

וטעם החילוק, כי לענין גירות - הקב"ה נתן לכל אדם את האפשרות לחסות תחת כנפי השכינה אם מלאו ליבו לכך [וי"א שאפילו עמלק]. אבל לענין נישואין לבת ישראל - אומות אלו אינם יכולים להתאחד להיקרא יחדיו אדם (יבמות סג,א), ושתיהן השכינה שרויה בניהם (סוטה יז,א). וק"ו ללדת ילדים ולהיות שותף עם הקב"ה בבריאת המשך עם ישראל (קידושין לב,ב).

ואף שבעלמא אמרינן (יבמות כב,ב) שגר שנתגייר כקטן שנולד, מכל מקום בהם יש שויר בגירותם, וכאילו לא התגיירו לענין ביאתם בקהל [וכן מדויק בלשון הרמב"ם].

ד) למדנו מפרשה זו שני דברים: האחד כללי - שממידה רעה יוצאת הנגהה רעה, ולעיתים אף ממידה רעה הנראית קלושה יוצאת הנגהה מות. והשני פרטי - שחסרון בהקדמת לחם ומים לעי"ף, ואפילו כאשר יש לו מה יאכל, מידה מושחתת היא עד כדי כך שיכולה להביא את האדם לשנאת מות. ויש בזה לימוד הלכה למעשה, כגון כאשר מגיע דייר חדש לבנין, שממדת דרך ארץ צריך לקדמו ביום ביאתו במאכל ומשתה, וכיוצא בזה, אפילו אם כבר יש לו כל צרכו מעצמו.

כל המרחם על האמורים

לא תדרש שלמם וטבתם כל ימיה לעולם (בגו, א)

המשך בעמוד 3

הקדש ע"י ידידיו הר"ה החפץ בעיולם שמו שליט"א
ליוכי הרבים בחדש אלול
לחיות נכבד עם הציבור בגיירות טובות
ולהתברך בנתיבה וחתימה טובה

לעילוי נשמות
הרה"ח אברהם מרדכי ב"ר יצחק מאיר בריקמן זצ"ל הי"ד
נעק"ה ש"י אלול תש"ב
וזונת האשה הצדקנית מרת שרה ב"ר משה שמואל לובלסקי ע"ה הי"ד
נ"ל להח"ק רבי חיים מאיראשין בעל ה"ששט שדיק"י ז"ע
נעק"ה ש"י אלול תש"ב
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י נכדו הנאמן רבי אברהם מרדכי בריקמן שליט"א

הקדש ע"י בני המשפחה
לעילוי נשמות האשה הצדקנית
מרת רבקה ב"ר יהודה אריה קרניז ע"ה
נ"ל ע"י אלול תש.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמות זקני
הנאון הרב רבי נחום ב"ר אברהם כהן-לוין זצ"ל
מ"ח תורת הדין הירושלמי ושא"ס
נבד הרב"ה צבי דוד ברה"ן זצוק"ל
נ"ל ע"י אלול תשכ"ט
ת.נ.צ.ב.ה.

הקדש ע"י נכדו הנאון רבי נחום הכהן ברה"ן שליט"א
ולרגל השמחה הגדולה השוררת במעונות בחולותי נכדו שחי'
לבן נכדו הר"ה ז"ר אברהם הכהן ברה"ן שליט"א
שיזון להכניסו בביתו של אביו"ה בעיני ובזמנו
לדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים
לתפארת אבות וזקנים ולהמשך כרם בית ישראל

”כי יקח איש אשה” (כב, ג)

קריאת מול טוב' לאחר שבירת הכוס

כתב השו"ע (אה"ע סה, צריך לתת אפר בראש החתן, במקום הנחת תפילין, זכר לאבילות ירושלים, דכתיב: לשום לאבילי ציון פאר תחת אפר. וברמ"א כתב: ויש מקומות שנהגו לשבר כוס אחר שבע ברכות, וזהו מנהג נהוג במדינות אלו שהחתן שובר הכלי שמברכין עליו ברכת אירוסין, ע"כ. ומבואר ברמ"א דמנהג לשבר את הכוס בחופה הוא זכר לחורבן. והנה מנהג העולם לאחר שבירת הכוס לאחל מול טוב' בקול גדול: וכתב במעשה רקח על הרמב"ם (תעניות פ"ה ה"י): העולם נוהגים לומר בסיומן טוב בשעה ששורבין הכוס כדמדה להם שהוא לשם שמחה, ואינו אלא לשם עצבון כדי שלא ירבו בשמחה זכר לחורבן בית מאויינו.

וכן בסידור בית עובד (דף קצח,א) כתב דכשמשברים הכוס נהגו העם לומר בסיומן טוב, וטעמו הוא בידם כי שבירת הכוס הוא זכר לחורבן, וטוב שיאמר החתן כששובר הכוס פסוק אם אשכחך ירושלים וגו'.

וכן בשו"ת חמד (אסיפת דינים מערכת זי"ר, יב) נוהגין לשבר קדרות בעת כתיבת התנאים, כמשי"ת הפמ"א (תקסד, משב"ח) כדי להבהיל את הדין שהיה שמחה במילואה ולזכור החורבן, ועתה אחרי שדשו טוב בעת שבירת הכוס, שהרי הוא בכדי לזכור את החורבן ומה מקום הקדרות פיהם ימלא שחוק וחוצא ואיטלולא ותבקע הבית לקולם מרוב החשוק ולא ידעו לשם בנקום גילה שם תהא רעדה לזכור חורבן ביתינו ולשמחה מה זו עושה ואי אישר חילי אבטלנינה כי טוב העדר הטוב ממציאות האיננו טוב.

ובענין שלמה (עמוד שלח) הובא: מרן הגרש"ז איערבאך זצ"ל לא כלל את המנהג של קריאת מול טוב בעת שבירת הכוס, שהרי הוא בכדי לזכור את החורבן ומה מקום להוסיף בשמחה בשעה זו, ואף לתסע דהשכירה היא משום 'וגילו ברעדה' במקום גילה שם תהא רעדה, כמשי"ת בברכות ל' ע"ב, ובבאורי הגר"א ציון לתוס' שם (ד"ה איתל, אין טעם למנהג זה, ומ"מ לא מיהא בעיה הנהגים כן, וגם נתן קצת טעם לדבר כיון שכבר העלנו את ראש ירושלים אפשי מעדת לקיים את המצוה ולשמח את החתן.

ורבינו מרן הגרש"ז אלישיב זצ"ל בהערות (ברכות לא, א) דן לאסור בזה מצד 'כל תשחית', לזכור לחורבן סג' בכלי פשוט. וכתב דלמנהג לומר מול טוב אחר שבירת הכוס שהוא אחר מילוי החופה, ועתה חזורים לשמחת חו"כ.

ובשלחן העור (ח"ב דף ג,ב) כתב: מאחר דלמנהגינו ע"פ רוב הקהילות שוברין הכוס אחר ברכת נישואין, וכדי שלא לסיים ברכת הנישואין והחופה בשבירת הכוס, על כן נהגו לסיים בברכת מול טוב, לסיים בטוב. אך העיר דיש שנהגים לשבר אחר ברכת אירוסין וג"כ אומרים מול טוב.

ובקובץ זרע חילולים (ח"ג עמוד קמט),¹ הובא מרבינו מרן האבי עזרי זצ"ל להעיר כן על מנהג העולם. והובא שם מהתאון הגדול רמ"צ ברגמן שליט"א דכתב בזה: נראה כי פשוט שהמול טוב הוא על גמר הקידושין או על גמר הנישואין והברכות, כפי כי המנהגים על שעת שבירת הכוס, ושבירת הכוס הוא גמר הדבר שלא ישמחו טובא וגם לזכור חורבן ירושלים, והמול טוב הוא לא על שבירת הכוס אלא שאחרי שקיימו ענין שבירת הכוס כמנהג, נגמרו האירוסין או הנישואין. רק מו"ח זצ"ל תמה שהעולם חושב שהמול טוב הוא על שבירת הכוס.

והנאון הגדול רבי מרדכי גרוס שליט"א (אגרות אדוונות חלק נ"ט עמ' שנח) כתב: דעת מרן הגרש"ז זצוק"ל לא לומר אחר שבירת הכוס אלא מהקל מול טוב, שהרי הוא לזכור החורבן, ונראה דמרן הגרש"ז איערבאך זצ"ל שהיה המסדר קידושין לא מיהא בזה, כיון שאביו ע"ז דרכו היה שלא מיהא ע"ז.

וכתב הגר"א ציצערבוביטש שליט"א: בחופות שרבינו מרן ראש הישיבה זצ"ל היה מסדר קידושין, לפני שהחתן שבר את הכוס, היה רבינו תמיד אומר לחתן להגיד "אם אשכחך ירושלים", והיו פעמים שהיה אומר איתו את הפסוק מתי שמחתם התרגשותו וזכר מילה במילה, והיה אומר עד על ראש שמחתו, ואז היה החתן שובר את הכוס. וכמדומה שרבינו ז"ל לא אמר אף פעם מול טוב כמו שנהגו העולם.

צריך עיון

כתיב בפרשתו "ביומו תתן כדור" (דטו), וכתב בהב"ל (רמב,א ד"ה לכבד) באחד שיש רק מעט מעות בערב שבת, ובא שכי' לזכור בעבור פעולתו שגמר לו היום, נראה דצריך ליתנה לפועל כלל לקיים מה שכתוב ביומו תתן כדור, אף שע"ז לא ישרא לו כמנהג לעגן השבת, דחייב תשלומי שכר בזמנו הוא מדאורייתא וזה היה רק מדבריי בזה. ואפילו להפוסקים דזה נ"כ הוי מדאורייתא, הוי עשה ולא תעשה ולא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה, עכ"ד. ולאכורה תמוה דהעשה דכדור שבת הוי מצוה דבין אדם למקום, והתשלום לפועל הוא חייב דבין אדם לחבירו, וכידוע דעשה דוחה ל"ת הוא רק בבין אדם למקום, אבל אם העשה הוא בין אדם למקום והל"ת הוא בין אדם לחבירו, אין העשה שבי"א מקום דוחה הל"ת שבי"א לחבירו. [עיון בזה עונן י"ט סימן א בהג"ה]. ולאכורה ששמע בהב"ל דלולי שהחייב לפועל הוא גם עשה ול"ת היה כבוד שבת דוחהו, וצ"ע.

1. כתב הש"ת (פרשת שופטים אות יג) מהרמקאני.

תקנו לשבר הכוס בשעת החופה, כדי לתת למדת הדין חלקו, ועל ידי כן ועולתה קצפה פיה. וכן היה הענין בחתן מותר, שהיו ישראל להקב"ה ככלה לחתן, וטקד השטן במיתת הלחות, כי היה ידא כי כשהיה הלחות בישראל אז יבטל מצאת השטן שהוא מות, ושלמה עין הרע של בהסתר העל, ואז נשתברו הלחות. ועוד כתב אחד מורי האר"י בספרו גילוי דה"א (י"א ע"ב): נהגו העולם בשעת הכנסת כלה לחופה, שמברכין

עב נית מרן האבי עזרי זצ"ל.

במשנתו של
עט"ר מרן
הגרי"ש א"ע"א

רוממות דהעיון

המשך עמוד 1

להשתמש בו, (לומר שישאירו סכום זה בחשבון הבנק עד להחזרת הכסף לשואל), שרי. כן השיב הגרי"ש אלישיב זצ"ל. עכ"ל.

ובקונטרס הלכות ריבית (סעיף סד) לחתן רבינו הגר"ש ישראלון זללה"ה, מביא גם-כן כי בשם רבינו זיע"א, וז"ל: גמזחים' ואגודות להשאלת כלים, ציור רפואי לדמומה, הדרושים שיק פקדון מהשואל וכו', מותר להם להחזיק את זה בבנק מבלי להשתמש בהם. עכ"ל.²

ולהבדיל בין חיים לחיים, ראה בספר 'קיצור דיני ריבית המצויים' לפוסק הדור גאב"ד מוקדש העילוי מלאנדאן שליט"א. וז"ל: מצוי היום גמזחים' להשאלת מכשירי רפואה וכדומה, שדרושים סכום כסף לערבות ומשתמשים בהמעות ביתניים, הרי זה ריבית גמורה, דנמצא משתמשים בהמכשירים בחנם משום שמלווה המעות. עכ"ל. ומכלל אסורות אמה למד להחזיר, שהעמיד האיסור דיקא באופן ש"משתמשים בהמעות ביתניים", ומשעם כלורה, שאם לא ישתמשו, הדבר מותר, וכדברי רבינו הגרי"ש נ"ע. וזו תימה גדולה.

רבינו, שאף אם על ידי זה יקבל כנגדו אשראי בבנק, שפיר דמי, ואינו נקרא משתמש (עדות רבי אריה דביר). עכ"ל. ובאור הדבר, דהנה הלכה פסטה וכן היה הענין "אסור לאדם להשכיר מעותיו, שיאמר לו: אשכיר לך" א' דירין וכדומה. והנה מילי כששכור להוציא, אבל אם שוכר כדי להחזיק בהם, או לראות, ומחזירם לו בעין, מותר. והנה למדת שמישום במעות לראות, לאו הלאה היה אלא שאלה. וכפי הנראה סבר רבינו ז"ל, דמה שנהגו הגמז' מ"ח שחמשיים כעשרים חזן בבנק, הוי "לראות", ועל ב"מ לקמן מיה' (נ"א) "שאלה לראות בה מהו, ממונא בעינן, והאיכא. או דלמא, ממונא

"חודש" אלול

בפרשת השבוע מצאו חז"ל את המקור היחידי מהתורה לחודש אלול, "ובקב"ה את אֲבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ יָרַח יָמִים" וכתב הוזהר חודש ירח אמה ירחא דאלול' [ובאור החיים כיוון לזה מדעתו, וכנראה שלא ראה דברי הוזהר בזה].

והנה אע"פ שהארבעים יום של רחמים בתוכם 'אלול' הוזכר בתורה במפורש, וכתבמשך הוזה"ק 'דביה סליק משה לטורא למבעי רחמיה קמיה קוב"ה בגין דישתבק לישראל על חוביה דעגלא'. וכן בפרקי דר"א מבואר שמשנה רבינו על ידי תפילותיו הנוראות על עם ישראל אחר שחטאו בחטא הנורא חטא העגל, הפך את הימים הללו לימי רחמים ורצון, שעלה למרום לארבעים יום ונתקבלה תפילתו, כמו שארז"ל 'מה הראשונים ברצון אף אלו ברצון'.

מ"מ שם זה היה חטיבה אחת של ארבעים יום, אבל ימים אלו 'כחודש' בפני עצמו הוזכרו רק בפסוק זה. ומבאר הגר"א שאלול הוא דווקא חודש שלם של שלושים יום, ולאחר שהאדם התרגל בתשובה, אז נגיע הוא ליום הדין עם התשובה בשלימות.²

"אני בברוש רענן"

ובימים הללו אפשר לקנות דברים בעבודת השי"ת לכל השנה כולה, וזהו חסד השי"ת שנותן לנו חודש של קירבה אליו 'אני לְדוּדִי וְדוּדִי לִי' כדי שנוכל להתעורר לשוב בתשובה שלימה ולזכות בדיון, שלא כמדת מלך בשר ודם שמתכסס אם האדם מחכה עד לרגע האחרון לשוב בתשובה.

ואע"פ שהקב"ה קרוב אלינו, עדיין צריך שהאדם יתחיל מעצמו, וכמו שארז"ל (שיר השירים רבה ה,ב בשינוי לשון קצת) פתחו לי פתח כחור של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתוח של אולם. וזהו לטובת האדם, שהרי כל עבודתינו בעולם הזה כדי שנוכל לעולם הבא בזכות ולא שיהיה לנו נהמא דכיסופא, ומרוב חייבת הקב"ה אלינו הוא מתקרב אלינו ומצפה ומחכה שנושב אליו וממש מצוי לנו.

וכמו שאומר הנביא (הושע יד,ט) 'אני כְּבֹרֶשׁ רִעָנָן מְמִינִי פְרִיָּךְ נִמְצָא', ופרש"י 'אני כבורש רענן אני לו כנפח להיות אוזן ידו בי כענף רענן כנפח לארץ שאדם אוזח בענפיו, כלומר אהיה מצוי לו'. והיינו שרק צריכים להתקרב קצת אל השי"ת, והוא כאני מציא עצמו אלינו. וזהו חסד גדול שאנו מן הדין ש'האצפה מקלקלת את השורה',³ והקב"ה באהבתו וחמלתו מצפה אלינו שנושב בתשובה.

עיקר התשובה בבכי

והנה, מה שהתשובה נרמזה דווקא בפסוק 'ובקב"ה את אֲבִיהָ וְאֶת אִמָּה', הוא משום

1. במקרא הזכיר רבינו כי

בראשונים כבר מוזכר בשלושים יום זהו זמן שאפשר לקנות הרגל. ועוד הוסיף שכתבו הראשונים [עיון מאיר בחברו התשובה] דשלישים יום זהו כמו שלשים יום קודם היום ועיון בזה שהובא במאמר רבינו לפרשת שופטים שיש י' דגרות בחודש, של י' זמן ב"ד שהוא שלושים יום, יש ענין שאלו ימי רציו להקב"ה, ויש את הענין כפי שהגדיר רבינו שזה מה שנוגע אלינו שאלו ימים של הרגל. ועוד חתן לומרע לברא זאת בהרבה מדברי רבינו.

2. בחנוך טעם לציון מה שהיה מזכיר בשיחותיו חודש אלול כי מרן הרב מבריסק זצ"ל שער בחודש אלול בחיוב סמטות ירושלים, והתבטא באמרו "אז אני דארמאן זאך אז נאך אבילט מער ווי א-חודש אין דער יום הדין, יום יום מ' אונקע דער אפטיס פון אלעס דינג". [וכאנו נזכר שעוד ימים יחודש מענין יום הדין מסתלק מענין התיאבון מהכלל.]. והתחיל לרענן, ראו עליו משם ערדה, יצי' לו שמהם בהרבה עצה, ובאור הדבר, שהבנק אינו נותן את האשראי כנגד המעות, אלא המעות הם לאות בעלמא שהוא עשיר, ונמצא שהמעות אינם "סיבה" לראות אלא "סימן" אדוות האיש, והוא היה אשור אן לראות מונד כנהא מכהנה עצמו, דאין המעות עילה לאשראי בתורת "סיבה" אלא לסימן בעלמא, וכנ"ל.

רוממות דה

הרב יוסף

רבינו הגדול מרן ראש היש

שענין הבכי הוא שבאמצעותו האדם חוזר לשורשו,¹ כי האדם תועה ומתבלבל ונדבק באבא ואמא אחרים, וכדכתיב (ירמיה ב,כז) 'אֲמָרִים לַעֲץ אָבִי אֶתָּה וְלֶאֱלָן אֶתָּה יִלְדָּתְנִי'. וזכינו שמתעורר ורוצה לחזור לאביו ואמו האמיתיים או הוא בוכה. ועל ידי הבכי הוא מוציא את הפנימיות שלב החוצה וכדכתיב (איכה ב,יט) 'שפכי כַּיִּים לְפָנַי נָכַח פְּנֵי ה', ועל ידי כך הוא חוזר לשורשו ושב בתשובה שלימה, משום שעיקר התשובה זה לחזור לשורש, לפני ה'.

ובחודש זה עלה משה למרום, וכשאמר לו הקב"ה שעת ישראל עשו את העגל בכה משה למעלה, וישראל נתעוררו מזה ובכו למטה. והיינו כפי שאמרנו שכיון שדבקו באבא ואמא אחרים - 'אֲמָרִים לַעֲץ אָבִי אֶתָּה וְלֶאֱלָן אֶתָּה יִלְדָּתְנִי', ועכשיו נתעוררו לבכי של תשובה לשוב לאבא ואמא האמיתיים, על כן זכו לחודש אלול שהוא חודש של רחמים גדולים וזמן של תשובה מיארה.² וכן על ידי הבכי של ה'אלול' זכו ישראל ללוחות שניות שזה היה הריצוי לאחר החטא הנורא.³

"את אבִיהָ וְאֶת אִמָּה"

וענין זה של "ובקב"ה את אֲבִיהָ וְאֶת אִמָּה" מבואר כי "אֲבִיהָ" זה הדעת והחכמה, המוח, שנקרא 'אבא', שבמוח נמצאים כל המחשבות, ובחודש אלול זה הזמן להטהר מכל מיני 'אבהות', המחשבות והבלבולים שהם לא ה'אבא' של 'בָּנִים אֶתָּם לִה' אֶלְקִיכֶם', כל המחשבות שהמה לא על טהרת הקודש, זהו הזמן לתקן את המחשבות של האדם אשר לא טובות המה. ו'אִמָּה' זה הלב - 'כִּי אִם לִבְנֶה תִּקְרָא', והתרגום פירש 'אמא לבניה תקרא' שרחמנא ליבא בעי, והקב"ה רוצה את הלב - 'תִּנְהַג בְּנִי לִפְנֵי לִי', וכל ההרהורים הלא טובים וכל הדברים שגומרים ל'לא' תתורו אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם" כעת זהו הזמן להתנקות מהם ולהיטהר.

ובחודש זה זהו זמן מסוגל ביותר לעקור ולשרש את הדעות הרעות שאינן ע"פ דעת תורתנו הקדושה, והרצונות ותאוות עוה"ז שאינם טובים, שצריך לעקור ולינתק מהם.⁴

להיות שייך למדרגות הגבוהות

ובפרשתינו כתב האבן עזרא (כ"א,יח) על כן סורר ומורה 'והנה זה כמו אפיקורוס, על כן

רבינו הגר"א שהכריע שלא היה ג' פעמים ארבעים יום, והיה רק פעם נוספת של לוחות שניות, אבל בכל הארבעים יום שקודם לה, משה רבינו היה בכל יום עולה ויורד, הולך לעסקיו, ועסקיו של משה רבינו היה לדרת אל העם להאיר ולצוות אותם על התשובה, ואחר כך עלה הארבעים יום ימי רצון ורחמים, עד שהקב"ה אמר לו ביום הכיפורים סלחתי כדברך. והיה מוסף רבינו זיע"א כי זה מקור גדול לדברי הארז"ל הקדוש על הגמרא 'אחור איר ולא אחורא אשה', שצריך לשב בתשובה בחודש אלא שהוא מול איר ולא בחודש אלול שהוא מול בתולה, שמאן אולי מקור לדבריו בשמחה הימים שקודם אלול הם ימי התשובה, והימים של אלול עצמו הם ימי רצון ורחמים, וצריך לבוא אליהם מוכנים אחרי תשובה.

7. רבינו הוסיף כי אף שזכו על ידי הבכי של החולל ללוחות שניות שזה היה הריצוי לאחר החטא הנורא, מ"מ עדיין לא שבו לגרמם כפי שהיו קודם החטא, שבלוחות ראשונות הכל בלי מעשה אלוים והתורה היתה בלי גשמייות כלל, שאף החומר של הלוחות עצמם היה מעשי דיו של הקב"ה והכל היה רוחני,

היתה מרבה בתפלה וחשבון הנפש, חרדת יום הדין היה לנגד עיניו וחושיה כמחוש משם. כל יום הדין, התפילות ולרבות בעת האכילה חשה פחד הדין כמעט על היסוד הדעת כלל... 3. והוסיף רבינו שבע"ז מציון בנ"מ (כתובות 32,ב) שאע"פ שכתוב 'תבאמו ותקעמו בהר נחלקת כסון לשלכת' שיבואו לארץ ואח"כ יבנו לו מקדש, מ"מ מרוב חייבת השי"ת לנעם ישראל הקדים עשיית המשכן לכת במדבר 'ונשע לי מקדש וְשָׁכְנִי תְהִי'.

4. והיינו שבכי זה של היושבת בבית השב"י הוא בכי של נגעונות לאבא ואמא האמיתיים, וזהו ענינו של חודש אלול, לחזור לשורש הפנימי של האדם, שנשא האלוהים יש. 5. תחת אחד השיחים אמר רבינו כי הנהגות התבטא כי בכל השנה הוא יותר נבזה מהנאון ובי איעקב מהמבורג, אך אמר לו שישני עזרת רבי יצחק מהמבורג עולה למעלה ממנו. ובאר הבעש"ט את מעלתו של רבי יצחק, כי הוא היה יושב עם הרבנים, ומרטיב אותו בדמעות... 6. רבינו היה מזכיר בזה את דברי

לא יבקש חיי העולם הזה, כי אם להתענג

דוממות | עמוד 3

קריאת התורה מעין מעמד הר סיני

כמה פעמים שמעתי את רבינו ראש הישיבה זצ"ל לפני שהזכיר את דברי המשנה ברורה דלהלן - שהוא מפחד להוציא מהפה את הדברים הללו, ממש פחד פחדים... המשנ"ב כותב בשם הלבוש (סימן קמא) נוהגין שהגבאי או הקונה המצות עומד אצל ס"ת, וזה נקרא סגן כדי שיהיה ג', היינו שהסגן הוא כביכול במקום השם יתברך שהוא מצוה לקרות לכל מי שירצה, והקורא הוא הסרסור במקום משה, והעולה הוא המקבל במקום כל ישראל ובשליחותם.

הדברים הללו שכתבו כמה מהקדמונים, מלמדים אותנו עד כמה קריה"ת הוא מעמד גורא מאוד, בזמן קריה"ת אנו נמצאים במעין מעמד הר סיני, וכפי שאיתא בזוהר הקדוש [מדרגתו ופירושו של בעל המתקן מדרש]: כל הצבור שותקים ורק אחד קורא, הקב"ה היה קורא למעלה על ראש ההר, וכל העם היו עומדים למטה ושמוע והקשבו לקול הקריאה, לרמז שצריך אחד לעמוד אצל הקורא לכבוד התורה. וכעין שהיה הקב"ה למעלה על ההר וכל העם עמדו למטה, כן צריך להיות שבעל הקורא יעמוד על היימה וכל הקהל יהיה את לבו ורצונו ויכוין לאותם הדברים שהוא קורא, וגם יכוין כי הוא שליחו של הקב"ה לסדר אלו הדברים ולהשמיעם לכל העם, כי הוא עומד כעין של מעלה, כמו הקב"ה שבמתן תורה הוא קרא את עשרת הדברות, ומשה עלה, וכל העם שמעו...

קדושת קריאת התורה בציבור

כל יחיד ויחיד שיושב ועוסק בתורה הק' הוא מתקדש בקדושה עליונה, ונמצא בתוך ארבע אמותיו של הקב"ה, שהרי אין לקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, וכל העוסק בתורה שכונה כנגדו, והקב"ה שונה כנגדו, וכביכול נחצב אש מפיו יתברך. כל התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה, וממנה משתלשלים כל העולמות כולם, והיא מעמידה את כל הבריאה כולה ומקיימת את כל העולמות לנצח נצחים, והיא כלל לכל התורות, כל החכמות, ואין שום דבר בעולם חוץ ממנה ושל אמצא בה, ועל ידי זכות לימוד התורה נמשך לנו הארה גדולה עליונה מכל ההשפעות, יקר ומעלה מעין אמתית מעלתו יתברך.

אף שקדושה גדולה ומיוחדת שורה על כל יחיד שלומד תורה, לימוד תורה ברבים מעלתו גבוהה הרבה יותר, ומעמד קריה"ת ברבים מתוך קדושת ספר תורה שנכתב כדון, הוא למעלה מהם ברוב המעלה, ואת המעלה המיוחדת הזו תיקנו לנו הנביאים, כן מלמדנו הרמב"ם (דר"ה ד' ד''): "והנה צריך שתדע, שכן התיקונים הגדולים שסידרו הנביאים לישראל היה עניין קריה"ת. וזה נכלל בשתי בחינות: אחת - קריאת ספר התורה על הסדר עד תומה, וחזרו חלילה על דרך זו, והשנית - קריאת פרשיות מיוחדות בזמנים מיוחדים, וזה, כי הנה ספר התורה הוא כלל מה שמסר לנו ממנו יתברך להיותו הוגים בו, שעל ידי זה תמשך לנו הברכה... והנה לקבל הארה זו בתמידות, תיקנו שנהיה הוגים בה במקלותינו בתמידות על הסדר... ועל ידי הקריאה התמידית הזאת, מתמיד בנו אור הק' הזאת. וגם בזמנים המיוחדים כפי עניינם, ראוי שנקרא הפרשיות הנוגעות לעניינים ההם, להחזיק הארת הימים על ידי כוח התורה, שהוא הכוח היותר חזק שיש לנו.

"כי לא דבר רק הוא מכס" - פירשו המפרשים שלא ציוה הקב"ה דבר בתורה לבטלה. אלא כל דבר מוסיף לנו חיים בעולם הזה וביותר בעולם הבא. ואם הוא ריק מכם הוא, כלומר שאם לא נודע לנו טעם הדבר ואת המעלה הטמונה בו, החיסרון הוא בנו, שלא העגנו למדרגה שנבין את מעלת הדבר.

רבינו ראש הישיבה היה רגיל לחזור ולעורר שזכינו וקיבלנו הלכות ברורות על איהו קלף כתובת את התורה הק' ואיך דבר את הקלף, וכיצד לקבל את ספר התורה בכשרות, עם התגין שהם גבוה מעל גבוה, ושהם מחברים את התורה לאור שלפני הבריאה. והכל כדי שנקבל בשלימות את הק' והמעלה מקריה"ת. ומי שאינו מוקיר

והיה מביא את דברי השל"ה הקדוש שכותב שכשאנו קוראים בפרשיות התורה הק' מתעורר שוב הדברים הכתובים בפרשה, ושעת קריה"ת היא שעת מסירת התורה ממש, ועלינו להתעורר או לקיים את הדברים למעשה.

כך גם, כשקוראים את פרשיות האבות הקדושים, עלינו להוסיף בהשתייכות אליהם שהרי 'מעשה אבות סימן לבנים', ועלינו ללמוד מדרכיהם, להשתוקק ולבקש מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב [ואין הכוונה שכעת צריך להגיע לדרגת האבות, אלא כוונה חז"ל שידע האדם כמה הוא בעל חוב, ויתעלה מהיכן שנמצא לעלות מעלה מעלה, ובפרט בימי הנעורים שהתורה נבלעת בדמו כגירסא דינקותא, להתחזק ולנצל את הימים הגדולים 'כחציץ ביד גיבור כן בני הנעורים' ימי הנעורים הם הימים לכל החיים].

יש חוב לזכור בכל יום את מעמד הר סיני [המגן אברהם כותב לבין כשאומרים 'וקרבנו לשמך הגדול'] וכשקוראים בתורה שהוא כעין מעמד הר סיני, ודאי שצריכים להתעורר ולזכור מעמד הר סיני, ולא רק לשמוע את המילים מפי הבעל קורא אלא להתבונן בהם, ובפרט כשקוראים את מעמד הר סיני, המעמד הנורא, קודש הקדשים, שבו עם ישראל הגיעו לרום המעלה.

גם כשקוראים את פרשיות התנוחה, את הקללות, צריכים לשמוע כאילו שומעים אותם מפי הגבורה כמוסר חי, לדעת שהשם יתברך מייסר ומוכיח אותנו ברחמים רבים, ולהיזהר מאוד לא להיות בכלל "מוסר ה' בני אל תמאס".

'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים' - צריכים לשמוע קריה"ת בחיות כנתינתה מסיני ולא כעולם שמנהגו נוהג, שלא תהיה מלומדה, [ובלשונו של רבינו] 'ללחום כנגד המלומדה' [ספר רבינו שראה את מרן הרב מברסק זצ"ל שאף שתיקן את הבעל קורא בהפטרה לומר עם 'מפיק הא', היה כולו פוסק בעיקר בדברי הנביא בקול ביי וברגש] וכמו שהפסקות היו משמשות ליתן רווח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה, כך עלינו להתבונן וללמוד מהדברים כאילו שומעים אנו את השכינה מדברת מפי משה.

מעלת קריאת הפרשה לפני ה"ת

כשאנו משלימים בציבור כראוי כל אחת מחמישים ושלוש פרשיות התורה, זכות גדולה היא לנו, ומתוך דברי הוזה"ק: בשעה שסיימו קריאת כל פרשה ופרשה של כל שבת ושבת, כל אחת ואחת מתעשרת ועומדת לפני הקב"ה, כשהשלימו את קריאת כל הג' פרשיות של כל השנה, דהיינו בשמחת תורה, מתעשרות כולם לפני הקב"ה ואומרות אני הפרשה משבת פלוני ומצבור פלוני, ואני משבת פלוני ומצבור פלוני. באותה השעה קורא הקב"ה למלאך שהוא גדול הממונים, ולג' מרכבות קדושות שתחת ידו שנתמנו לשמש את התורה, והם כנגד הג' פרשיות שבתורה, והיינו לכל מרכבה ומרכבה מינה אותה הקב"ה למרכבה זו, על פרשה פלונית של שבת פלוני, ומרכבה פלונית על פרשה פלונית של שבת פלוני, וכל אחת ואחת משמשת את התורה בשבת שלה.

ואסור לנו לערב כל באלו, ולא להכניס מרכבה במרכבה של בשרה אפילו כחוש השערה, אפילו תבינה אחת או אפילו באות אחת, אלא כל אחת ואחת כמו שפסק אותם הקב"ה, וכמו שמינה והפקיד את המרכבות על פרשיות האלו כל אחת ואחת על משמרתה, כדי להעלות את הב לוקול ודבור של קריה"ת לפני הקב"ה.

ועל כן כשמעשרת פרשה זו, עולים אותם הדבורים של פרשה ההיא שנשלמה בצבור, ומקבלת אותם אותה המרכבה הממונה על פרשה ההיא, ומעלה אותם לפני הקב"ה, ואלו הדברים ממש עומדים לפניו ואומרים, אני פרשה פלונית שהשלימו אותי צבור פלוני כך וכך באופן ובכונה זו, והענין הוא כי האדם חוצב להבות אש בהבל פיו, לפי שאותיות התורה שקורא עולות באויר ומתגלמות, והמלאכים מעלים אותם לפני הקב"ה.

המדרש עיקר אלא המעשה, לא סתם התעוררות, אלא "אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתָּם הָאֵלִים" צריך עשייה בפועל, ובפרט בשבתות האלה שהם השבתות האחרונות של השנה צריכים להתעורר יותר. "שהיו הדברים חיים וקיימים, לטוב כלל הימים.

שמורח לקצר מפאת שהם זמנים של חשבון הנפש, וכן כתב הקצות החושן ומאריך ידוע שסמן החז"א זיע"א דווקא הרבה יותר בלימוד התורה ובעמלה וכן הורה לאחרים להתחזק בלימוד התורה בשבתה, ובידע לפני מי אתה עמל! ובעצם מעל התורה של החז"א בעצמו היה לימוד מוסר למי שראה את זה, וגם למי שלא זכה לראות אלא רק שמע על כך... ואלו ואלו דברי אלוקים חיים.

בכל ענייני הגליון בארה"ב - ניתן לפנות להרב דוד יהודה פיינרסטון שליט"א במס': 345-3007324.

או בטלפון "קו רוממות" 0722-588477 (+972-722-588-477) כמו כן ניתן מענה אנושי בכל ענייני הגליון בטלפון הנ"ל שלוחה 3 או במייל המערכת: z64464@gmail.com

רוממות הזמנים

הבשך מעמד 3

ונצפה לזה. הדברים דברי אלוקים חיים וקיימים, ולפי ההוצאה מהפה "פי תימים הם למצאיקם" - למוציאם בפה. וזאת

שבדרשת מהר"ח כמעט ולא נותר מני מרח פחד שמעית התנוחה, ואילו אתם אומרים שהקהל נהנה? 1. באחת משוחותיו אמר רבינו כי רואים בתשובות של גדולי האחרונים שלא הרבו בתורה בימים אלו, אלא יותר בתשובה, ויש בשו"ת נדע ביהודה שכתב